

“ความขัดแย้งในบทบาทและจรรยาบรรณของล่ามในคดีแพ่ง: กรณีคู่ความเป็นผู้ว่าจ้างล่าม”

นางสาวมัทธกา สุตทางธรรม

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการแปลและการล่าม (สาขาการล่าม)

ศูนย์การแปลและการล่ามเฉลิมพระเกียรติ

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2560

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)

are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

“ความขัดแย้งในบทบาทและจรรยาบรรณของล่ามในคดีแพ่ง: กรณีคู่ความเป็นผู้ว่าจ้างล่าม”

“Conflict of Roles and Ethics of Court Interpreters in Civil Proceedings:
Privately-Retained Court Interpreters”

นางสาวมัตถกา สุตทางธรรม

Miss Mattaga Sudthangtum

บทคัดย่อ

ล่ามคู่ความมีความสำคัญอย่างมากในฐานะผู้อำนวยความสะดวกในการสื่อสารในการดำเนินคดีหรือระงับข้อพิพาทตามกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันซึ่งการประกอบธุรกิจสามารถทำได้อย่างไร้พรมแดนระหว่างผู้ใช้ภาษาแตกต่างกัน เมื่อล่ามคู่ความเป็นผู้ที่ได้รับการว่าจ้างโดยตรงโดยคู่ความฝ่ายหนึ่ง ล่ามคู่ความย่อมต้องคำนึงถึงผลของคดีที่ผู้ว่าจ้างคาดหวังและการรักษาลผลประโยชน์ของผู้ว่าจ้างในขณะปฏิบัติหน้าที่ งานวิจัยนี้จึงเป็นการศึกษาบทบาทและการปฏิบัติหน้าที่ของล่ามคู่ความและความจำเป็นในการต้องปฏิบัติหน้าที่เกินขอบเขตเพื่อรักษาลผลประโยชน์ของผู้ว่าจ้าง รวมถึงมุมมองของผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมายต่อการปฏิบัติหน้าที่ของล่ามคู่ความ โดยการวิจัยเชิงคุณภาพผ่านการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างซึ่งกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 13 ท่าน ซึ่งประกอบไปด้วยล่ามคู่ความและผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมายและใช้การวิเคราะห์แก่นสาระ ซึ่งผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการทำหน้าที่เป็นล่ามคู่ความโดยไม่ปฏิบัติตนเป็นผู้ไกลเกลี่ยและไม่ปฏิบัติหน้าที่เกินขอบเขตนั้นเป็นสิ่งที่ต้องกระทำในทุกกรณีโดยไม่มีข้อยกเว้น ซึ่งสอดคล้องกับหลักการทั่วไปและจรรยาบรรณของล่ามที่จะต้องสื่อสารความหมายของต้นฉบับเป็นอีกภาษาหนึ่งโดยไม่มีการตัดทอนต่อเติม เปลี่ยนแปลง

คำสำคัญ: 1. ล่ามว่าจ้างโดยคู่ความ 2. กระทบยุดิธรรม 3. การดำเนินคดี 4. การระงับข้อพิพาท 5. จรรยาบรรณของล่าม 6. ความขัดแย้งในบทบาทและจรรยาบรรณของล่าม 7. ขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ของล่ามคู่ความ

Abstract

Privately-retained court interpreter plays a very important role in court and dispute resolution proceedings especially when trade and legal transactions can be conducted globally and borderlessly among players of different languages. When a court interpreter is privately-retained by one of the parties in such proceedings, s/he, in the course of interpretation, has to take into account the interest of the employer and the expected outcome of the case. This research focuses on the role and duty of privately-retained court interpreters and the necessity for them to act outside the scope of such duty in order to protect the interest of the employer and also the perspective of

those in legal professions towards the act of such nature. This research was conducted on a qualitative basis, using semi-structured interview and thematic analysis. The results indicate that, at all times and without exemption, privately-retained interpreters shall maintain their roles as interpreters and not as mediator or in any way act outside the scope of their role and duty as interpreters. The research results are consistent with the general principles and ethics of the interpreters whereby adding, omitting or altering the original statement shall be avoided.

Keywords: 1. Privately-retained interpreter 2. Judicial process 3. Legal procedures 4. Dispute resolution 5. Ethics of interpreters 6. Conflict of roles and ethics of interpreters 7. Scope of work of interpreters

1. บทนำ

โลกของเราในปัจจุบันนี้เป็นโลกไร้พรมแดนที่การดำเนินธุรกิจการค้าการลงทุนสามารถทำได้โดยสะดวก ด้วยการพัฒนาของเทคโนโลยีที่เอื้อประโยชน์และช่วยส่งเสริมให้เกิดการลงทุนมากขึ้น ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวทางเศรษฐกิจและเม็ดเงินจำนวนมากในทั่วทุกมุมโลก ประเทศไทยก็เป็นศูนย์กลางการค้าและการลงทุนที่ดึงดูดนักลงทุนและธุรกิจต่างชาติมากมายให้มาแสวงหาผลประโยชน์ทางธุรกิจในประเทศ ด้วยเหตุนี้ เมื่อมีการลงทุนและการประกอบธุรกิจเกิดขึ้น ย่อมไม่สามารถหลีกเลี่ยงการเกิดข้อพิพาททางผลประโยชน์และธุรกิจต่าง ๆ ที่นำไปสู่ความจำเป็นในการระงับข้อพิพาท การฟ้องร้อง การดำเนินคดีในทางแพ่งและอาญา หรือภายใต้กฎหมายพิเศษอื่น ๆ ที่คู่กรณีฝ่ายหนึ่งเรียกร้องให้คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งต้องปฏิบัติตามข้อตกลงในสัญญาที่มีต่อกัน หรือต้องชดเชยค่าเสียหายจากการไม่ปฏิบัติตามสัญญา หรือเรียกร้องให้มีการชำระเงินใด ๆ ที่ฝ่ายหนึ่งมีหน้าที่ตามสัญญาหรือตามกฎหมายที่ต้องชำระให้กับอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งข้อพิพาทและการดำเนินคดีต่าง ๆ ไม่ใช่เรื่องแปลกใหม่ในสังคมหรือในแวดวงการดำเนินธุรกิจ อย่างไรก็ตาม ดังที่ได้กล่าวไปแล้ว ในปัจจุบันมีการลงทุนจากผู้ลงทุนและธุรกิจต่างชาติเป็นจำนวนมาก ข้อพิพาทและคดีความที่เกิดขึ้นจึงมีจำนวนไม่น้อยที่มีคู่ความเป็นบริษัทต่างชาติที่มีภาษาและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

ถึงแม้ว่าในทางธุรกิจปกติแล้ว คู่สัญญาอาจจะกำหนดให้มีการระงับข้อพิพาทโดยสถาบันอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ อาทิ สถาบันอนุญาโตตุลาการในเขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (Hong Kong International Arbitration Center หรือ HKIAC) หรือประเทศสิงคโปร์ (Singapore International Arbitration Center หรือ SIAC) หรือแม้แต่ในประเทศไทย (Thailand Arbitration Center หรือ THAC) อีกทั้งยังมีการกำหนดให้การดำเนินการระงับข้อพิพาทนั้นดำเนินการเป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งย่อมสามารถทำได้ในกรณีที่คู่ความเป็นชาวต่างชาติที่สามารถสื่อสารกันได้ด้วยภาษาอังกฤษ อย่างไรก็ตาม หากเป็นกรณีที่ข้อพิพาทระหว่างคู่ความต่างชาติดังกล่าวคู่ความชาวไทยหรือชาวต่างชาติอื่น ๆ ที่ไม่สามารถสื่อสารกันได้ด้วยภาษาอังกฤษ หรือในกรณีที่ข้อพิพาทดังกล่าวถูกนำขึ้นสู่ศาล ไม่ว่าจะคู่ความทั้งสองฝ่ายจะสามารถสื่อสารกันด้วยภาษาอังกฤษได้หรือไม่ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งได้กำหนดให้การดำเนินกระบวนการพิจารณานั้นต้องทำเป็นภาษาไทยเท่านั้น และให้มีการใช้ล่ามถ้าคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

ไม่เข้าใจภาษาไทย* ดังนั้น ล่ามในกระบวนการยุติธรรมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการสื่อสารกันระหว่างคู่ความในการ
รับข้อพิพาทหรือการดำเนินคดีในชั้นศาลเพื่อให้กระบวนการยุติธรรมสามารถดำเนินไปได้อย่างถูกต้องและเป็น
ธรรมมากที่สุด

2. ประเภทของล่ามในกระบวนการยุติธรรม บทบาท หน้าที่ของล่ามทั่วไป และล่ามในกระบวนการยุติธรรม

ล่ามในกระบวนการยุติธรรมสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

(1) ล่ามที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานศาลยุติธรรม (ต่อไปนี้จะเรียกว่า “ล่ามขึ้นทะเบียน”) ซึ่ง
ต้องปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมล่ามในศาลยุติธรรมที่กำหนดโดยสำนักงานศาลยุติธรรม อย่างไรก็ตาม งานวิจัยฉบับ
นี้จะไม่กล่าวถึงการปฏิบัติงานของล่ามในกลุ่มนี้ ซึ่งเป็นล่ามที่ศาลเป็นผู้ว่าจ้างมาดำเนินการเป็นล่ามในคดี และมักจะ
ต้องแปลการสื่อสารของคู่ความทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในกระบวนการพิจารณานั้น ๆ ต่อศาล

(2) ล่ามที่ปฏิบัติงานในศาลอีกกลุ่มหนึ่งนั้น ได้แก่ ล่ามที่ได้รับการว่าจ้างจากคู่ความฝ่ายใด
ฝ่ายหนึ่งเป็นการเฉพาะ (ซึ่งต่อไปนี้จะเรียกว่า “ล่ามคู่ความ”) เพื่อปฏิบัติหน้าที่เป็นล่ามในการสื่อสารระหว่างคู่ความที่
เป็นผู้ว่าจ้างกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี ไม่ว่าจะเป็น ทนายความของคู่ความทั้งสองฝ่ายและผู้พิพากษาในคดี

จากการค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีงานวิจัยจำนวนมากที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของล่ามใน
กระบวนการยุติธรรม แต่มักจะเป็นงานวิจัยในต่างประเทศและเป็นกรณีของล่ามที่ทำงานในลักษณะเป็นล่ามขึ้นทะเบียน
กับศาลของรัฐนั้น ๆ มากกว่าที่จะเป็นล่ามคู่ความ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่าประเด็นที่สำคัญซึ่งควรพิจารณาเพื่อ
ประโยชน์ของงานวิจัยฉบับนี้ ได้แก่ (1) บทบาทของล่ามในกระบวนการยุติธรรม และมุมมองของผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการ
พิจารณา ซึ่งรวมถึง ผู้พิพากษา ทนายความ คู่ความ พยาน ในประเด็นเรื่องการติดต่อเพิ่มเติม ปรับเปลี่ยนหรืออธิบาย
ขยายความข้อความต้นฉบับในกระบวนการพิจารณา และ (2) ลักษณะการปฏิบัติงานของล่ามในกระบวนการยุติธรรม โดยใน
หัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะอ้างอิงถึงล่ามที่ปฏิบัติหน้าที่ในศาลว่า “ล่ามในกระบวนการยุติธรรม” ซึ่งรวมถึงล่ามขึ้นทะเบียนและล่าม
คู่ความ และล่ามในสาขาอื่น ๆ ว่า “ล่ามทั่วไป”

2.1 บทบาทของล่ามในกระบวนการยุติธรรมและมุมมองของผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับการติดต่อ
เพิ่มเติม ปรับเปลี่ยนหรืออธิบายขยายความข้อความต้นฉบับในกระบวนการพิจารณา

* มาตรา 46 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง บัญญัติว่า “บรรดากระบวนการพิจารณาเกี่ยวกับการพิจารณาและการชี้ขาดตัดสินคดีแพ่งทั้งหลายซึ่งศาลเป็นผู้ทำนั้น ให้
ทำเป็นภาษาไทย บรรดาคำคู่ความและเอกสารหรือแผ่นกระดาษไม่ว่าอย่างใด ๆ ที่คู่ความหรือศาลหรือเจ้าพนักงานศาลได้ทำขึ้นซึ่งประกอบเป็นสำนวนของคดีนั้น ให้เขียนเป็น
หนังสือไทยและเขียนด้วยหมึกหรือดัดพิมพ์หรือตีพิมพ์ ถ้ามีผิดตกที่ใดห้ามมิให้ชดเชยออก แต่ให้ขีดฆ่าเสียแล้วเขียนลงใหม่ และผู้เขียนต้องลงชื่อไว้ที่ริมกระดาษ ถ้ามีข้อความตก
เติมให้ผู้ตกเติมลงลายมือชื่อ หรือลงชื่อย่อไว้เป็นสำคัญ ถ้าต้นฉบับเอกสารหรือแผ่นกระดาษไม่ว่าอย่างใด ๆ ที่ส่งต่อศาลได้ทำขึ้นเป็นภาษาต่างประเทศ ให้ศาลส่งคู่ความฝ่ายที่ส่ง
ให้ทำคำแปลทั้งฉบับหรือเฉพาะแต่ส่วนสำคัญ โดยมีคำรับรองมายื่นเพื่อแนบไว้กับต้นฉบับ ถ้าคู่ความฝ่ายใดหรือบุคคลใดที่มาศาลไม่เข้าใจภาษาไทยหรือเป็นใบ้หรือหูหนวกและ
อ่านเขียนหนังสือไม่ได้ ให้ให้คู่ความฝ่ายที่เกี่ยวข้องจัดหาล่าม”

คำนิยามของหน้าที่ของล่ามทั่วไปตามที่ Taylor-Bouladon (2000) กล่าวไว้คือ ล่ามต้องเป็น “faithful mirror reflection” ของผู้พูด และการทำหน้าที่ของล่ามตามที่ Setton and Dawrant (2016) ได้กล่าวคือ “the process of understanding and analysing a spoken or signed message and re-expressing that message faithfully, accurately and objectively in another language, taking the cultural and social context into account.” กล่าวคือ ล่ามมีหน้าที่ต้องสื่อสารจากภาษาหนึ่งเป็นอีกหนึ่งภาษาหนึ่งโดยคงไว้ซึ่งความหมายที่สมบูรณ์ของต้นฉบับ ไม่ทำการดัดแปลง ต่อเติม หรือตัดทอนข้อความดังกล่าวให้ผิดเพี้ยนไปจากต้นฉบับ แต่ในขณะเดียวกัน ล่ามเองก็ต้องคำนึงถึงบริบททางวัฒนธรรมและทางสังคมด้วย

สำหรับล่ามในกระบวนการยุติธรรมนั้น Mikkelsen (2000) และ Labrese (2011) ได้กล่าวถึงมุมมองที่มีต่อบทบาทของล่าม โดยแบ่งออกเป็น 2 แนวความคิด ได้แก่ (1) ล่ามเป็นเครื่องมือแปลภาษาหรือท่อส่งภาษา (Conduit) และต้องแปลเฉพาะองค์ประกอบทางภาษาเท่านั้น ล่ามจะต้องไม่อธิบายขยายความ ไม่แสดงท่าทางหรือภาษากาย และต้องแปลแบบคำต่อคำ (Verbatim) เท่านั้น จะมีเนื้อหาเกินไปกว่าต้นฉบับไม่ได้ (2) อีกแนวความคิดหนึ่งเห็นว่าการแปลในลักษณะเช่นนั้น ไม่สามารถสื่อสารข้อความได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะล่ามถือเป็นผู้อำนวยการอำนวยความสะดวกทางภาษา (Language facilitator) ที่จำเป็นต้องคำนึงถึงองค์ประกอบทางบริบท สิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม รวมไปถึงระดับการศึกษาของผู้ที่ใช้ล่ามด้วย ซึ่งบทบาทดังกล่าวได้รับการสนับสนุนโดย Morris (2009) และ Lee (2009) นอกจากนี้ Labrese ยังกล่าวอีกว่าผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมายนั้น มักมีมุมมองว่าล่ามเป็นท่อส่งภาษา ซึ่งการแปลแบบคำต่อคำหรือแบบที่ล่ามเป็นเหมือนเครื่องแปลภาษานั้น ย่อมทำให้เกิดการบิดเบือนและไม่ได้ใจความตามที่ต้องการ แต่ในขณะที่การเป็นผู้อำนวยการอำนวยความสะดวกทางภาษานั้นย่อมทำให้เกิดการต่อเติม ตัดทอน อธิบายขยายความ ซึ่งก็จะถูกมองว่าเป็นการแปลที่ไม่ตรงต้นฉบับ ความขัดแย้งในบทบาทดังกล่าวจึงเป็นสิ่งที่ยังหาทางออกไม่ได้

Mikkelsen (2008) ยังได้กล่าวอีกว่าการปฏิบัติหน้าที่ของล่ามในกระบวนการยุติธรรมนั้น คือเพื่อการทำให้อาณาเขตของบุคคลที่มีข้อจำกัดทางภาษา (Limited Language Proficient Person หรือ LLP) ซึ่งเป็นคู่ความฝ่ายที่ต้องใช้ล่ามนั้น เทาเทียมกันกับคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง กล่าวคือ การปฏิบัติหน้าที่ของล่ามในกระบวนการยุติธรรมนั้นต้องไม่ทำให้บุคคลที่มีข้อจำกัดทางภาษาได้เปรียบเหนือกว่าคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง หากข้อความที่ผู้พิพากษากล่าวในกระบวนการพิจารณาใด ๆ ไม่สามารถเข้าใจได้โดยคู่ความที่ใช้ภาษาเดียวกัน คู่ความที่มีข้อจำกัดทางภาษาก็ต้องไม่สามารถเข้าใจได้เช่นกัน กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ หากข้อความต้นฉบับนั้น ไม่สามารถเข้าใจได้โดยผู้ที่ใช้ภาษาเดียวกันแล้ว ล่ามในกระบวนการยุติธรรมต้องไม่ทำการใด ๆ เพื่อขยายความหรืออธิบายเพื่อเพิ่มความเข้าใจให้กับผู้ที่มีข้อจำกัดทางภาษาซึ่งเป็นผู้ใช้ล่าม แต่ต้องแปลความหมายตามที่ได้รับฟังมาเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม จากแนวความคิดข้างต้น Mikkelsen เห็นว่า ทนายความมักจะเป็นผู้ที่นิยมใช้ภาษาให้ยุ่งยากและใช้ภาษาที่มีความเฉพาะสูง ซึ่งมักสร้างความสับสนและความยุ่งยากในการทำความเข้าใจ และการใช้ภาษาในลักษณะดังกล่าวนั้น ย่อมทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันอย่างมากระหว่างผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมายและคู่ความที่มีข้อจำกัดทางภาษา ซึ่งอาจทำให้หลักจรรยาบรรณและหลักการประกอบอาชีพของล่ามซึ่งได้แก่ ความเป็นกลางไม่เข้าข้างฝ่ายใดนั้น ไม่สามารถปฏิบัติได้จริงหรือทำได้ยาก จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจว่าการแปลขยายความหรืออธิบายความนั้น อาจจะไม่เกิดจากความต้องการของล่ามที่จะตัดต่อหรือเพิ่มเติมข้อความต้นฉบับ แต่ด้วยความซับซ้อนของ

การใช้ภาษาของผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการพิจารณานั้น ทำให้การแปลแบบปรับเปลี่ยนข้อความต้นฉบับเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่กระนั้น ล่ามกลับถูกเพ่งเล็งว่าบิดเบือนข้อความ ในความพยายามของล่ามที่จะสื่อสารให้ได้ ประสิทธิภาพมากที่สุด

ประเด็นเรื่องการใช้ภาษาของผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการพิจารณานั้น มีการกล่าวถึงโดย Morris (1995) ไว้ว่า ทัศนคติของผู้ที่มีความภาคภูมิใจในความสามารถของตนเองในการใช้ภาษา และมักจะมองว่าหากผู้ฟังไม่สามารถจะเข้าใจข้อความของตนได้ ไม่ว่าจะบุคคลนั้นจะเป็นคู่ความหรือล่าม ย่อมเป็นความผิดของบุคคลเหล่านั้นมากกว่าที่ฟังแล้วไม่เข้าใจ ในขณะเดียวกัน ในการปฏิบัติหน้าที่ของล่ามในกระบวนการยุติธรรม ล่ามกลับต้องพยายามที่จะสื่อสารให้สิ่งที่นายความพูดนั้นเป็นที่เข้าใจ และกลายเป็นการทำให้คุณภาพของข้อความนั้นดีขึ้น ถ้าเป็นกรณีเช่นนี้ การแปลไม่ตรงคำต่อคำเป็นสิ่งที่สามารถยอมรับได้ในมุมมองของนายความ แต่ในทางกลับกันหากเป็นกรณีที่ล่ามต้องแปลคำให้การของพยานนั้น การแปลโดยมีการขยายความ อธิบาย ตัดต่อหรือเพิ่มเติมนั้น เป็นสิ่งที่ผู้มีวิชาชีพกฎหมายรับไม่ได้ และเป็นการทำให้ความน่าเชื่อถือของล่ามนั้นลดลง ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ในเรื่องบทบาทของล่ามนั้น ยังมีการเห็นต่างกันว่าล่ามในกระบวนการยุติธรรมควรต้องแปลแบบคำต่อคำ หรือล่ามควรต้องคำนึงถึงบริบทแวดล้อมด้วยหรือไม่ แต่ในขณะเดียวกัน เมื่อกำหนดถึงลักษณะข้อความที่สื่อสารกันในศาล ย่อมเป็นการยากหรืออาจจะเป็นไปได้เลยที่ล่ามจะแปลข้อความในลักษณะคำต่อคำ แล้วสารที่สื่อออกมาจะเป็นที่เข้าใจของผู้ฟัง

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาถึงการปฏิบัติหน้าที่ของล่ามในกระบวนการยุติธรรม Setton and Dawrant (2016) ได้อ้างถึงข้อความของ Mikkelson ไว้ซึ่งน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง ความว่า

“Court interpreters are thus not only forbidden any attempt at advocacy (that role is already taken) but also any (communicative) ‘optimization’, either by adjustments of content (omissions of redundancies or repetitions, explanation, or clarification of culturally marked expressions, etc.) and are often instruct by judges to provide a ‘verbatim’ interpretation” (Setton and Dawrant, 2016, p.26-27)

ซึ่งเป็นการสนับสนุนคำอธิบายหน้าที่ของล่ามทั่วไปที่ได้กล่าวข้างต้น และยังสอดคล้องกับประเด็นคำถามในงานวิจัยชิ้นนี้ที่ต้องการศึกษาว่า ในสถานการณ์จริงภายใต้ความซับซ้อนของภาษาที่ใช้ ความกดดันของกระบวนการพิจารณา และความต้องการให้งานบรรลุผลสำเร็จนั้น การปฏิบัติหน้าที่ของล่ามคู่ความ นอกจากต้องรักษาขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ยังต้องไม่ทำการใดที่จะถือเป็นการทำตัวเป็นที่ปรึกษาให้แก่คู่ความหรือตัดแปลงข้อความไม่ว่าในลักษณะใด ๆ แม้แต่การอธิบายขยายความ ดังนั้น ล่ามคู่ความจะสามารถปฏิบัติหน้าที่ในขอบเขตที่ควรเป็น ตามที่กล่าวไว้ข้างต้นได้มากหรือน้อยเพียงใด

2.2 ขั้นตอนและลักษณะการปฏิบัติงานของล่ามในกระบวนการยุติธรรม

ในการปฏิบัติงานของล่ามคู่ความโดยทั่วไป และจากประสบการณ์การทำงานของผู้วิจัยในขณะประกอบอาชีพทนายความและในหน้าที่เป็นล่ามคู่ความ การปฏิบัติงานมักเริ่มต้นตั้งแต่ขั้นตอนการซักซ้อมพยาน โดยล่ามคู่ความ ทนายความ และพยานของคดีจะฝึกซ้อมการถามคำถามสืบพยานเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับพยานและล่ามคู่ความในการสืบพยาน ในขั้นตอนนี้ ล่ามคู่ความจะได้รับทราบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคดีในรายละเอียดของประเด็นข้อพิพาทและข้อเรียกร้องต่าง ๆ เพื่อให้ล่ามคู่ความเข้าใจและสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างดีที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำศัพท์ต่าง ๆ ที่ล่ามคู่ความจำเป็นต้องศึกษาและจดจำเพราะผู้ว่าจ้างย่อมต้องการให้ล่ามคู่ความนั้นใช้คำศัพท์ที่สอดคล้องกันกับเนื้อหาและประเด็นของคดี และที่สำคัญล่ามคู่ความจะได้รับรู้คำถามและคำตอบที่จะใช้ในการสืบพยานจริง ๆ

ในการสืบพยานไม่ว่าจะเป็นการสืบพยานโจทก์หรือพยานจำเลย (ขึ้นอยู่กับว่าผู้ว่าจ้างของล่ามคู่ความเป็นคู่ความฝั่งใด) ล่ามคู่ความจะปฏิบัติหน้าที่ในลักษณะล่ามพูดตาม (Consecutive Interpretation) เพื่อแปลคำถามของทนายความ หรือผู้พิพากษาให้กับพยาน และแปลคำตอบของพยานให้กับทนายความและผู้พิพากษารับทราบเพื่อทำการบันทึก ในบางกรณี ล่ามคู่ความอาจมีมากกว่าหนึ่งคนในหนึ่งกระบวนการพิจารณา นอกจากล่ามที่ทำหน้าที่ล่ามพูดตามในการสืบพยานแล้วยังอาจจะมีล่ามคู่ความอีกคนหนึ่งทำหน้าที่ล่ามอยู่ด้านหลังผู้พิพากษาโดยปฏิบัติหน้าที่ล่ามพูดพร้อม (Simultaneous Interpretation) เพื่อทำหน้าที่สื่อสารกับผู้ว่าจ้างถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนอกเหนือจากขั้นตอนการสืบพยาน เช่น เมื่อทนายความสื่อสารกับผู้พิพากษาบริเวณหน้าบัลลังก์ เป็นต้น ทั้งนี้ นอกจากการทำหน้าที่ล่ามพูดตามในขณะสืบพยานของคู่ความฝ่ายของตนแล้ว เมื่อถึงคราวการสืบพยานของคู่ความฝ่ายตรงข้าม ล่ามคู่ความยังต้องทำหน้าที่ล่ามพูดพร้อมเพื่อแปลการสืบพยานให้กับผู้ว่าจ้างของตนฟังด้วย และเมื่อสิ้นสุดกระบวนการพิจารณาในแต่ละวัน ล่ามคู่ความอาจได้รับมอบหมายให้อ่านและแปลคำเบิกความพยาน หรือรายงานกระบวนการพิจารณาให้กับผู้ว่าจ้างฟัง ซึ่งจะเป็นการล่ามในลักษณะการล่ามจากเอกสาร (Sight Translation) นั้นเอง

แม้ว่าล่ามขึ้นทะเบียนและล่ามคู่ความมีหน้าที่ที่คล้ายคลึงกัน นั่นคือเป็นผู้ทำหน้าที่สื่อสารระหว่างบุคคลต่าง ๆ ที่เป็นตัวละครในกระบวนการพิจารณา อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างในบทบาทหน้าที่ของล่ามขึ้นทะเบียนและล่ามคู่ความนั้น อยู่ที่เป้าหมายของการทำงานของล่ามทั้งสองประเภท กล่าวคือ ล่ามทั้งสองประเภทมุ่งเน้นการสื่อสารไปที่ใคร และเพื่อประโยชน์ของใคร ในกรณีของล่ามขึ้นทะเบียนนั้น ผู้ที่เป็นเป้าหมายของการสื่อสารย่อมได้แก่ ศาลหรือผู้พิพากษาในคดีดังกล่าวเพื่อประโยชน์ในการวินิจฉัยของศาล แต่ในกรณีของล่ามคู่ความนั้น แม้ศาลหรือผู้พิพากษาจะยังคงเป็นเป้าหมายของการสื่อสาร แต่ล่ามคู่ความจะมีปัจจัยที่ต้องคำนึงถึงอันได้แก่ ผลของคดีที่คู่ความผู้ว่าจ้างของตนคาดหวัง และการปกป้องผลประโยชน์ของผู้ว่าจ้างของตนนั่นเอง และด้วยการคำนึงถึงผลประโยชน์ดังกล่าว ล่ามคู่ความอาจปฏิบัติหน้าที่ของตนเกินขอบเขต เช่น ขยายความ ถามย้ำคำถามซ้ำ ๆ ให้พยานฟัง

ดังนั้น จึงเป็นเรื่องที่น่ายกย่องว่านอกจากต้องยึดถือและปฏิบัติตามจรรยาบรรณของล่ามทั่วไปในการไม่ตัดต่อ เพิ่มเติม หรือบิดเบือนข้อความต้นฉบับ ล่ามคู่ความยังต้องตระหนักถึงผลของคดีที่ผู้ว่าจ้างของตนคาดหวัง และในขณะเดียวกันต้องทำหน้าที่สื่อสารให้ได้ข้อความที่ครบถ้วนสมบูรณ์ตามใจความของต้นฉบับมากที่สุด ซึ่งเมื่อล่าม

คู่ความต้องประสบกับความซับซ้อนของภาษาและปัจจัยภายนอกต่าง ๆ ที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ล่ามคู่ความอาจมีความจำเป็นต้องปฏิบัติเกินขอบเขตหน้าที่ของตน เช่น ต้องมีการอธิบายขยายความ ดัดแปลงข้อความบางประการ หรือแปลโดยการสรุปความซึ่งอาจมีผลทำให้เนื้อหาบางส่วนขาดหายไป และมีผลต่อการพิจารณาของศาล อย่างเช่น การแปลคำเบิกความพยานแบบสรุปความซึ่งเป็นการตัดทอนความวาทหรือความยืนยันที่เกิดขึ้นในขณะที่พยานเบิกความให้เหลือแต่เพียงเนื้อหา ซึ่งทำให้ศาลหรือผู้พิพากษาไม่รับทราบถึงรายละเอียดอื่น ๆ ที่ซ่อนอยู่ในการเบิกความนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นศึกษาบทบาทและการปฏิบัติหน้าที่ของล่ามคู่ความ ความจำเป็นของล่ามคู่ความในการปฏิบัติเกินขอบเขตหน้าที่ดังกล่าวว่ามีอยู่หรือไม่ และความขัดแย้งในบทบาทของล่ามคู่ความที่เกิดขึ้นมีผลต่อกระบวนการพิจารณาหรือไม่ อย่างไร และมุมมองของผู้ที่เกี่ยวข้องอาทิ ผู้พิพากษาและทนายความที่มีต่อการปฏิบัติหน้าที่ของล่ามคู่ความในลักษณะดังกล่าวด้วย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้จะใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Methodology) ในลักษณะการวิจัยเชิงสร้างทฤษฎีจากข้อมูล (Grounded Theory) โดยการเก็บข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) กับกลุ่มตัวอย่างตามที่ระบุไว้ด้านล่าง และจากการจดบันทึกข้อสังเกตอื่น ๆ ที่ผู้วิจัยได้เข้าสังเกตการณ์การปฏิบัติหน้าที่ของล่ามคู่ความจำนวน 4 ท่าน เป็นจำนวนไม่ต่ำกว่า 5 ครั้ง และจากการปฏิบัติหน้าที่ของผู้วิจัยเองในฐานะล่ามคู่ความในสถานการณ์จริงจำนวนไม่ต่ำกว่า 5 ครั้งเช่นกัน (Observation and Field Notes) การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้การวิเคราะห์แก่นสาระ (Thematic Analysis) เพื่อสร้างข้อสรุปผ่านการตีความข้อมูลต่าง ๆ ที่เก็บมาได้และเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูลตามที่ปรากฏ

กลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม โดยผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีข้อมูลตรงประเด็นการวิจัยมากกว่าปกติ (Intensify Sampling) ได้แก่ ล่ามคู่ความที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในศาล หรือในกระบวนการอนุญาโตตุลาการ จำนวน 7 ท่าน และ ผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมาย จำนวน 6 ท่าน ซึ่งประกอบไปด้วย ทนายความที่เคยว่าจ้างล่ามคู่ความหรือที่เคยปฏิบัติงานในคดีที่มีการใช้ล่ามคู่ความ จำนวน 3 ท่าน และผู้พิพากษาซึ่งเคยมีประสบการณ์การพิจารณาคดีที่มีการใช้ล่ามคู่ความ จำนวน 3 ท่าน รวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 13 ท่าน

การวิจัยนี้จะตั้งอยู่บนพื้นฐานของการศึกษาการล่ามแบบพูดตาม (Consecutive Interpretation) คู่ภาษาไทย – อังกฤษ โดยเฉพาะการล่ามในขั้นตอนการสืบพยาน ศึกษาการล่ามแบบพูดพร้อม (Simultaneous Interpretation) คู่ภาษาไทย-อังกฤษ โดยเฉพาะการล่ามเพื่อบรรยายเหตุการณ์อื่น ๆ ในห้องพิจารณาคดีนอกเหนือจากการสืบพยาน

คำถามของงานวิจัยประกอบด้วย

1. การปฏิบัติหน้าที่เกินขอบเขตและความขัดแย้งในบทบาทของล่ามคู่ความที่เกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติตามจรรยาบรรณของล่ามและการรักษาผลประโยชน์ของผู้ว่าจ้าง

2. มุมมองของผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมาย ได้แก่ ทนายความ และผู้พิพากษา ต่อความขัดแย้งของบทบาทดังกล่าว และขอบเขตหรือบรรทัดฐานที่ยอมรับได้ หรือยอมรับไม่ได้ในหน้าที่ของล่ามคู่ความ
3. วิธีการสร้างสมดุลหรือหาจุดกึ่งกลางระหว่างจรรยาบรรณของล่ามและการรักษาผลประโยชน์ของผู้ว่าจ้าง

4. ผลการวิจัยและบทวิเคราะห์

4.1 การปฏิบัติหน้าที่เกินขอบเขตและความขัดแย้งในบทบาทของล่ามคู่ความที่เกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติตามจรรยาบรรณของล่ามและการรักษาผลประโยชน์ของผู้ว่าจ้าง

กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า สาเหตุ/ปัจจัยที่ทำให้ล่ามคู่ความปฏิบัติหน้าที่เกินขอบเขตได้แก่ ความพยายามของล่ามคู่ความที่จะให้พยานเบิกความตามที่ผู้ว่าจ้างต้องการหรือตามที่ได้มีการซักซ้อมไว้ ซึ่งรายละเอียดของการเบิกความดังกล่าวเป็นสิ่งที่ล่ามคู่ความได้รับทราบจากการซักซ้อมในขั้นต้นของการทำงาน หรือเกิดจากการที่ล่ามคู่ความมีความรู้สึกและอารมณ์ร่วมในผลของคดีมากเกินไป ซึ่งคำตอบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าล่ามคู่ความสามารถที่จะปฏิบัติหน้าที่เกินขอบเขตซึ่งเป็นสิ่งที่ผิดจรรยาบรรณของล่าม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ของผู้ว่าจ้างเป็นหลัก และการปฏิบัติหน้าที่เกินขอบเขตเพื่อประโยชน์ของผู้ว่าจ้างในลักษณะนี้ยอมรับไม่ได้ ถึงกระนั้น แม้ว่าล่ามคู่ความสามารถคัดค้านการแปลของล่ามคู่ความอีกฝั่งหนึ่งได้ แต่ไม่มีผู้ใดเคยกระทำการดังกล่าว และไม่สามารถบอกได้แน่ชัดถึงบรรทัดฐานที่จะใช้หากจะมีการคัดค้าน

จากล่ามคู่ความกลุ่มตัวอย่าง 7 คน มีผู้ที่เคยปฏิบัติหน้าที่เกินขอบเขตจำนวน 2 คน ซึ่งลักษณะการปฏิบัติหน้าที่เกินขอบเขตได้แก่ การแปลแบบสรุปความโดยรวบคำถามและคำตอบเพื่อให้ศาลสามารถบันทึกได้เลย ตัดรายละเอียดที่ไม่สำคัญออกเพื่อให้สามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้น ไม่ได้เป็นการบิดเบือนหรือเปลี่ยนความหมายของข้อความต้นฉบับ โดยกลุ่มตัวอย่างคนอื่น ๆ ระบุว่าการปฏิบัติหน้าที่เกินขอบเขตในลักษณะนี้เป็นสิ่งที่พบเห็นได้บ่อย อีกกรณีหนึ่งคือ แปลโดยมีการขยายความอธิบายนัยทางกฎหมายของคำถามที่มีต่อพยาน แต่ไม่ได้เป็นสิ่งที่ศาลบันทึก โดยมีวัตถุประสงค์คือสร้างความเข้าใจให้พยานมากขึ้น เป็นการถามตรงกับต้นฉบับก่อนในครั้งแรก แต่พยานยังคงไม่เข้าใจ จึงมีการอธิบายขยายความเพิ่ม แต่ไม่ได้เป็นการซักจูงพยาน การปฏิบัติหน้าที่เกินขอบเขตที่กลุ่มตัวอย่างพบเห็นล่ามคู่ความท่านอื่นทำ ได้แก่ การใส่ความคิดของตนไว้ในข้อความที่แปล และการที่ล่ามคู่ความปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยระหว่างคู่ความทั้งสองฝ่าย

กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า กรณีที่จะเกิดการปฏิบัติหน้าที่เกินขอบเขตสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งในการล่ามแบบพูดพร้อม พูดตาม และล่ามจากเอกสาร โดยมีบรรทัดฐานที่ยอมรับได้/ไม่ได้ คือ การสรุปสารที่แปล โดยที่ใจความสำคัญไม่เปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ แต่กรณีอื่น ๆ เช่น การแปลที่มีการเปลี่ยนแปลงใจความสาระสำคัญอย่างมาก มีการยกตัวอย่างคือพยานเบิกความโดยให้ข้อมูลเป็นการทั่วไป แต่ล่ามคู่ความในคดีนั้นทราบถึงคำตอบที่พยานควรตอบจากการซักซ้อมพยาน ล่ามคู่ความจึงระบุรายละเอียดเกินคำเบิกความของพยาน อีกทั้ง การทำตัวเป็นผู้ไกล่เกลี่ย หรือการสอดแทรกความคิดของตนนั้นเป็นสิ่งที่ยอมรับไม่ได้เป็นอันขาด ซึ่งสอดคล้องกับสิ่งที่ Mikkelson (2000) ได้กล่าวไว้ว่า

ล่ามต้องไม่ทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยระหว่างคู่ความสองฝั่ง เพราะเป็นหน้าที่ของทนายความ โดยการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่าการปฏิบัติหน้าที่เกินขอบเขต เป็นการกระทำผิดจรรยาบรรณของล่าม โดยกลุ่มตัวอย่าง 2 คนบอกว่าผิดจรรยาบรรณทุกกรณี และกลุ่มตัวอย่างที่เหลือระบุว่าผิดจรรยาบรรณหากมีการเปลี่ยนความหมายของสารต้นฉบับอย่างมาก

อย่างไรก็ตาม มีกลุ่มตัวอย่างคนหนึ่งเน้นย้ำถึงความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องขยายความหรือปฏิบัติหน้าที่เกินขอบเขต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีอาญา ในกรณีที่จำเลยไม่เข้าใจคำถาม คำตอบที่ออกมาและที่ศาลบันทึกจะเป็นคำตอบของพยานที่ไม่เข้าใจคำถาม และยอมทำให้ข้อเท็จจริงของคดีบิดเบือน ดังนั้น บางกรณีจึงมีการพยายามถามย้ำ ๆ หรือขยายความเพื่อประโยชน์ของความยุติธรรม แต่ในประเด็นดังกล่าว ล่ามคู่ความท่านอื่น ๆ ได้ให้ความเห็นไว้ว่าหากล่ามคู่ความแปลสารตามคำถามอย่างถูกต้อง แล้วพยานไม่เข้าใจ ล่ามคู่ความท่านนั้นต้องแจ้งผู้ที่ยกถามว่าพยานไม่เข้าใจ ไม่ใช่ถามคำถามซ้ำ ๆ ด้วยตนเอง ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเป็นวิธีการแก้ปัญหาที่ทำให้หลีกเลี่ยงการทำหน้าที่เกินขอบเขตได้ เพราะการถามซ้ำหรืออธิบายเพิ่มเติมนั้นก็ไม่ได้เป็นการรับประกันว่าล่ามคู่ความเข้าใจคำถามอย่างถูกต้อง อีกทั้งยังอาจเป็นการใส่ความคิดตามความเข้าใจของตนอีกด้วย ซึ่งก็เป็นสิ่งที่สอดคล้องกันกับที่ Mikkelson (2008) ได้กล่าวไว้เช่นกัน

กลุ่มตัวอย่างล่ามคู่ความมีความเห็นตรงกันว่า การปฏิบัติเกินขอบเขตหน้าที่นั้น มีผลต่อการดำเนินกระบวนการพิจารณา แต่ไม่น่าจะมีผลถึงขั้นแพ้หรือชนะคดีได้ มีการให้ความเห็นไว้ว่า การปฏิบัติหน้าที่ของล่ามคู่ความน่าจะมีส่วนต่อความราบรื่นของกระบวนการพิจารณามากกว่า หากล่ามคู่ความสามารถช่วยให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถสื่อสารกันได้อย่างราบรื่น การดำเนินกระบวนการพิจารณาย่อมผ่านไปอย่างราบรื่น แต่จะทำให้ผลของคดีเป็นอย่างไรนั้น ย่อมไม่สามารถบอกได้

สามารถกล่าวได้ว่า กลุ่มตัวอย่างล่ามคู่ความทุกคนมีความเห็นไปในทางเดียวกันกับที่ Mikkelson (2000 และ 2008) กล่าวไว้คือ ล่ามคู่ความนั้น ควรต้องแปลโดยคงความหมายของต้นฉบับไว้ให้มากที่สุด โดยไม่ตัดทอน ต่อเติม หรือเปลี่ยนแปลงเนื้อหาของต้นฉบับ ไม่ทำการอธิบายขยายความ และต้องมีหน้าที่ทำให้ผู้ที่มีข้อจำกัดทางภาษานั้นมีสถานะที่เท่าเทียมกันกับคู่ความฝ่ายอื่น ๆ ดังนั้น การปฏิบัติหน้าที่เกินขอบเขตนั้น เป็นสิ่งที่ไม่สมควรกระทำ แม้ว่าในบางกรณียังมีบรรทัดฐานที่ยอมรับได้ แต่การเปลี่ยนแปลงสาระสำคัญและการทำตัวเป็นผู้ไกล่เกลี่ยนั้น เป็นสิ่งที่ยอมรับไม่ได้ในทุกกรณี

4.2 มุมมองของผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมาย อาทิ ทนายความ อนุญาโตตุลาการ ต่อความขัดแย้งของบทบาทดังกล่าว และขอบเขตหรือบรรทัดฐานที่บุคคลดังกล่าวเห็นว่ายอมรับได้ หรือยอมรับไม่ได้ในหน้าที่ของล่ามคู่ความ

กลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมายทุกคนเคยเห็นการปฏิบัติหน้าที่เกินขอบเขตของล่ามคู่ความ โดยกรณีที่พบเห็นได้ทั่วไปเป็นการปฏิบัติหน้าที่เกินขอบเขตโดยคำนึงถึงประโยชน์ต่อฝ่ายของผู้ว่าจ้างเป็นหลัก กล่าวคือการตัดทอนไม่แปลข้อความที่ล่ามคู่ความคิดว่าไม่เป็นประโยชน์ต่อผู้ว่าจ้างฝ่ายตน หรือการใช้คำพูดในภาษาไทยที่ลดทอนความรุนแรงของต้นฉบับที่เป็นอีกภาษาหนึ่ง และในทางตรงกันข้าม หากพยานเบิกความเป็น

ประโยชน์ต่อผู้ว่าจ้างก็อาจมีการขยายความ อธิบายเกินกว่าที่พยานเบิกความ ด้วยความต้องการเน้นย้ำถึงความสำคัญของข้อความดังกล่าว หรือในกรณีที่ไม่ว่างใจคือการส่งสัญญาณให้พยานตอบใหม่ หรือให้พยานตอบคำถามให้ครบถ้วน อีกกรณีหนึ่งคือ การแปลสรุปข้อความแบบรวบคำถามและคำตอบเพื่อให้เป็นสิ่งที่ศาลบันทึกได้เลย (ดังเช่นที่ได้กล่าวข้างต้น) ผู้พิพากษาท่านหนึ่งในกลุ่มตัวอย่าง มีความเห็นว่า ล่ามคู่ความไม่มีหน้าที่ช่วยศาลย่อยข้อมูลที่พยานเบิกความ เพราะศาลเป็นผู้มีหน้าที่ใช้ดุลยพินิจในการตัดสินเองว่าข้อความใดควรหรือไม่ควรบันทึกอย่างไร

กลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการวิชาชีพกฎหมายทุกคนเห็นว่า การปฏิบัติหน้าที่เกินขอบเขตสามารถเกิดขึ้นได้มากที่สุดในช่วงขั้นตอนการสืบพยานซึ่งเป็นการล่ามแบบพูดตาม โดยมีความเห็นว่าในกรณีการล่ามแบบพูดพร้อมและล่ามจากเอกสารนั้น ล่ามคู่ความไม่มีเหตุผลที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่เกินขอบเขต เนื่องจากเป็นการล่ามให้กับผู้ว่าจ้างฟังเพื่ออธิบายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในศาลขณะนั้น หรือแปลการสืบพยานของคุณความอีกฝ่ายหนึ่ง (กรณีล่ามพูดพร้อม) หรือเป็นการแปลคำเบิกความพยานหรือรายงานกระบวนการพิจารณา (กรณีล่ามจากเอกสาร) ซึ่งในขั้นตอนดังกล่าวไม่มีการบันทึกโดยศาลและมีผลต่อรูปคดีต่ำกว่ากรณีล่ามพูดตาม

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นทนายความเห็นตรงกันว่า บรรทัดฐานที่ใช้ตัดสินว่าการปฏิบัติหน้าที่เกินขอบเขตของล่ามคู่ความแบบใดที่ยอมรับได้/ไม่ได้นั้น จะพิจารณาว่าการปฏิบัติหน้าที่เช่นนั้นเป็นประโยชน์กับคดีหรือไม่เป็นหลัก แม้ว่าล่ามคู่ความฝ่ายตรงข้ามจะตัดทอนหรือละเว้นการแปลสารบางประการ แต่หากการกระทำเช่นนั้นเป็นประโยชน์ต่อฝั่งตน ก็ยังเป็นสิ่งที่ยอมรับได้ อย่างไรก็ดี ทนายความกลุ่มตัวอย่างทุกคนเคยคัดค้านการแปลของล่ามคู่ความทั้งฝ่ายของตนและฝ่ายตรงข้าม ทั้งนี้ บรรทัดฐานในการคัดค้านดังกล่าว ต้องพิจารณาว่าการคัดค้านนั้นจะมีประโยชน์ต่อคดีหรือไม่เป็นหลัก สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้พิพากษานั้นเห็นว่าควรต้องแปลให้ครบถ้วน ไม่ละเว้น ตัดทอน หรือต่อเติม หรือแม้แต่สรุปความให้ศาลเพราะเป็นหน้าที่ของศาลที่ต้องเป็นผู้ตัดสินใจ

กลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการวิชาชีพกฎหมายทุกคนมีความเห็นที่ใกล้เคียงกับล่ามคู่ความคือ การปฏิบัติเกินขอบเขตหน้าที่ย่อมมีผลต่อการพิจารณาของศาล แต่มีการให้น้ำหนักของผลดังกล่าวมากกว่าล่ามคู่ความ โดยทุกคนเห็นว่า แม้ว่าอาจไม่มีผลถึงขั้นแพ้หรือชนะคดี แต่อาจทำให้ข้อเท็จจริงคลาดเคลื่อนได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับลักษณะของคดีนั้น ๆ เช่น คดีที่มีหลักฐานแน่นหนา คำเบิกความของพยานอาจไม่มีผลเปลี่ยนแปลงข้อเท็จจริงอันเป็นพื้นฐานในการพิจารณาคดีของศาล ในทางกลับกัน หากคดีที่มีหลักฐานมีน้อย ไม่มีน้ำหนักมากพอ คำเบิกความของพยานย่อมมีความสำคัญและการปฏิบัติหน้าที่เกินขอบเขตของล่ามคู่ความอาจทำให้ข้อเท็จจริงของคดีคลาดเคลื่อนได้

4.3 วิธีการสร้างสมดุลหรือหาจุดกึ่งกลางระหว่างจรรยาบรรณของล่ามและการรักษาผลประโยชน์ของผู้ว่าจ้าง

ผลการสัมภาษณ์ล่ามคู่ความ

ล่ามคู่ความจำนวน 6 คนตอบว่าไม่มีความจำเป็นที่ล่ามคู่ความต้องปฏิบัติหน้าที่เกินขอบเขตเพื่อรักษาผลประโยชน์ของผู้ว่าจ้าง โดยมีล่ามคู่ความท่านหนึ่งย้ำว่าการปฏิบัติเกินขอบเขตหน้าที่เป็นสิ่งที่ควรหลีกเลี่ยงอย่างยิ่งในทุกกรณี หากว่าล่ามคู่ความแปลสารถูกต้องแล้ว แต่พยานหรือทนายความ หรือผู้พิพากษาไม่เข้าใจ ควรบอกกับผู้

รับฟังไม่เข้าใจ ขอให้มีการอธิบายหรือถามซ้ำ และไม่ควรรออธิบายเอง ควรให้เป็นหน้าที่ของผู้ถาม ทั้งนี้ มีล่ามคู่ความ 1 คนจากทั้งหมด ตอบว่าขึ้นอยู่กับว่าพยานเบิกความได้ดีหรือไม่

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า ล่ามคู่ความไม่จำเป็นต้องกระทำการเกินขอบเขตหน้าที่เพื่อรักษาผลประโยชน์ของผู้ว่าจ้างเลย ล่ามคู่ความมีหน้าที่เพียงแต่ต้องแปลข้อความให้ออกมาเข้าใจได้ ใช้คำศัพท์เฉพาะตามที่ได้รับการซักซ้อมมา และเข้าใจประเด็นแห่งคดี ดังนั้น การสร้างสมดุลของการปฏิบัติหน้าที่ของล่ามคู่ความนั้น ได้แก่ การปฏิบัติหน้าที่อยู่ในกรอบหน้าที่ของตน และปฏิบัติหน้าที่ให้ได้ดีที่สุดในการสื่อสารระหว่างผู้ใช้ภาษาต่าง ๆ แต่ล่ามคู่ความไม่ต้องพยายามที่จะดำเนินการใด ๆ นอกเหนือจากนั้น ที่จะเป็นการผิดจรรยาบรรณของตน

ผลการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการวิชาชีพกฎหมาย

กลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการวิชาชีพกฎหมายทุกคนมีความเห็นตรงกันว่าล่ามคู่ความไม่มีความจำเป็นต้องปฏิบัติหน้าที่เกินขอบเขตเลย เพราะไม่ว่าพยานจะเบิกความตรงตามที่ซักซ้อมกันมาหรือไม่ ย่อมเป็นหน้าที่ของทนายความที่ต้องดำเนินการถามค้าน หรือถามตงเพื่อให้ได้คำตอบที่ต้องการจากพยาน ดังนั้น ถึงแม้ว่าล่ามคู่ความจะทราบถึงคำตอบที่พยานต้องเบิกความต่อศาล ก็ไม่ใช่หน้าที่ของล่ามคู่ความที่จะต้องส่งสัญญาณ กระซิบ ชี้นำให้พยานเบิกความตามที่ซักซ้อมมา ล่ามคู่ความมีหน้าที่ในการแปลสิ่งที่พยานเบิกความให้ตรงตามความเป็นจริงเท่านั้น ใช้คำที่มีความหมายสำคัญตรงตามที่ผู้ว่าจ้างต้องการเพื่อการพิสูจน์ประเด็นแห่งคดี แต่หน้าที่นอกเหนือจากนั้นในการแก้สถานการณ์เป็นหน้าที่ของทนายความ

คำตอบข้างต้นมีความสำคัญอย่างมาก เพราะเป็นการแสดงให้เห็นว่าไม่มีความจำเป็นใด ๆ ที่ล่ามคู่ความจะต้องทำเกินขอบเขตหน้าที่ของตนเพื่อที่จะรักษาผลประโยชน์ของผู้ว่าจ้าง เพราะการรักษาผลประโยชน์ดังกล่าวเป็นหน้าที่ของทนายความนั่นเอง ซึ่งจากผลการวิจัยและบทวิเคราะห์ที่ได้กล่าวข้างต้น เมื่อพิจารณาประกอบกับคำตอบของกลุ่มตัวอย่างในข้อนี้ ย่อมแสดงให้เห็นว่า หน้าที่ของล่ามคู่ความนั้น เป็นหน้าที่ในการสื่อสารองค์ประกอบทางภาษา โดยล่ามคู่ความจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจประเด็นแห่งคดี ต้องสามารถสื่อสารได้อย่างรวดเร็วและมีไหวพริบ แต่ล่ามคู่ความไม่ใช่ผู้ที่ทำหน้าที่ควบคุมหรือซักจูงพยาน หรือเป็นผู้ไกล่เกลี่ยระหว่างทั้งสองฝ่าย ซึ่งสอดคล้องกันกับลักษณะบทบาทของล่ามที่กล่าวไว้ข้างต้น

5. บทสรุป

จากผลการวิจัยและบทวิเคราะห์ข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ได้ว่า ล่ามคู่ความต้องมีคุณสมบัติอย่างเช่นล่ามทั่วไป คือทำหน้าที่เป็นผู้สื่อสารข้อความจากภาษาหนึ่งไปอีกภาษาหนึ่ง โดยต้องได้ใจความครบถ้วนสมบูรณ์ ไม่ขาดและไม่เกินจากต้นฉบับ รวมถึงต้องมีความสามารถด้านศัพท์เฉพาะทางกฎหมาย ไหวพริบที่ดี ความสามารถในการรักษาความลับ และความเข้าใจเนื้อหาของคดี

ลักษณะการปฏิบัติหน้าที่เกินขอบเขตนั้นมีหลายระดับ โดยระดับที่กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มยังยอมรับได้ คือ การสรุปความโดยคงไว้ซึ่งใจความสำคัญ แต่สิ่งที่ไม่สามารถยอมรับได้ กรณีหนึ่งคือ การเปลี่ยนแปลงความหมายไปจากเดิมมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากการทำเช่นนั้นส่งผลต่อรูปคดี แม้ว่าผลของการปฏิบัติหน้าที่เกินขอบเขตนั้น อาจไม่มีผลรุนแรงถึงขั้นที่จะทำให้แพ้หรือชนะคดีได้ แต่อาจมีผลทำให้ข้อเท็จจริงนั้นคลาดเคลื่อนได้ และอีกกรณีหนึ่งคือ การทำตัวเป็นผู้ไกล่เกลี่ย หรือการใส่ความคิดของตนลงไปใน การแปลความ ซึ่งสำหรับล่ามแล้วถือว่าเป็นการกระทำที่ผิดจรรยาบรรณ อีกทั้ง การปฏิบัติหน้าที่เกินขอบเขตของล่ามคู่ความนั้นไม่มีความจำเป็น เพราะเป็นหน้าที่ของทนายความในคดีหรือเป็นดุลยพินิจของศาลอยู่แล้ว เพราะฉะนั้น ล่ามคู่ความไม่มีหน้าที่ต้องกระทำการอื่นนอกเหนือจากหน้าที่ล่ามคู่ความของตน

งานวิจัยชิ้นนี้ทำให้ ผู้วิจัยได้ทราบถึงมุมมองของผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมายที่มีต่อล่ามคู่ความ เพื่อให้เป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ รวมไปถึงการเตรียมความพร้อมของผู้ที่จะเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ล่ามคู่ความในอนาคต และยังได้ทราบถึงสาเหตุที่ทำให้ล่ามคู่ความปฏิบัติหน้าที่เกินขอบเขตของการเป็นล่าม และเกิดการระวังไม่ให้เกิดเหตุการณ์ดังกล่าว อีกทั้งทำให้รับรู้ถึงลักษณะของการปฏิบัติหน้าที่เกินขอบเขตของล่ามคู่ความที่พึงระวัง และได้รับทราบความเห็นของผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมายว่าขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ของล่ามนั้นควรเป็นอย่างไร รวมถึงความจำเป็น/ไม่จำเป็นในการรักษาผลประโยชน์ของลูกความจนต้องทำหน้าที่เกินขอบเขตของตน

บรรณานุกรม

Gile, D. (1995). *Basic Concepts and Models for Interpreter and Translator Training*. 1st ed. John Benjamins Publishing Company.

Jones, R. (2002). *Conference interpreting explained*. 2nd ed. Manchester: St. Jerome.

Lebese, S. (2011). A pilot study on the undefined role of court interpreters in South Africa. *Southern African Linguistics and Applied Language Studies*, 29(3), 343-357. doi:10.2989/16073614.2011.647498

Lee, J. (2009). Conflicting views on court interpreting examined through surveys of legal professionals and court interpreters. *Interpreting International Journal of Research and Practice in Interpreting*, [online] 11(1), pp. 35 - 56. Available at: <https://benjamins.com/#catalog/journals/intp.11.1.04lee/details>

Lee, J. (2015). Evaluation of court interpreting: A case study of metadiscourse in interpreter-mediated expert witness examinations. *Interpreting International Journal of Research and Practice in Interpreting*, [online] 17(2), pp.167-194. Available at: <https://benjamins.com/#catalog/journals/intp.17.2.02lee/details>

Mikkelsen, H. (2017). *An introduction to court interpreting*. 2nd ed. New York: Routledge

Mikkelsen, H. (2008). Evolving views of the court interpreter's role: Between Scylla and Charybdis. In Carmen Valero-Garces and Anne Martin (eds.), *Crossing Borders in Community Interpreting: Definitions and Dilemmas*, 81-97. Amsterdam: John Benjamins.

Mikkelsen, H. (2000). *Introduction to Court Interpreting*. Manchester: St. Jerome.

Morris, R. (1995). The Moral Dilemmas of Court Interpreting. *The Translator*, [online] 1(1), pp.25-46. Available at: <https://sites.google.com/site/ruthmorris13/TheMoralDilemmasofCourtInterpreting.pdf> [Accessed 2 Dec. 2017].

Setton, R. and Dawrant, A. (2016). *Conference Interpreting A Complete Course*. 1st ed. Amsterdam: John Benjamins

Taylor-Bouladon, V. (2011). *Conference interpreting Principles and Practice*. 3rd ed. [Place of publication not identified]: Valerie Taylor-Bouladon